

Varsányi Livia (1934–2010)

1934. január 22-én született Budapesten, egy, az 1800-as évek végétől Óbudán élő polgári család gyermekeként. Az érzelmetli családi és közvetlen tárgyi környezet, a régi óbudai családi ház alapjaiban meghatározta későbbi kötődését Óbuda polgárainak művelődéséhez és szűkebb pátriájának helytörténeti értékeihez. Első gyermeküket kislánként temető pedagógusszülők féltő szeretetében nevelkedett, és szinte gyermekként tapasztalta meg a II. világháború alatt az óbudai ház oltalmazó menedék szerepét, az együttérzés, szolidaritás és rejtekezés emberi nagyságát.

Középiskolai tanulmányait az Angolkisasszonyok gimnáziumában kezdte, s 1952-ben a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban érettségizett. Az ELTE Bölcsészkarán 1957-ben szerzett könyvtárosi oklevelet, szakmai gyakorlatot az országgyűlési és a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárában végzett. Az egyetem befejezése után – két kisgyermekének gondozása miatt – kötetlenebb munkaterületen dolgozott, a Pénzügyminisztérium könyvtárát és magánkönyvtárakat rendezett. Az első komolyabb szakmai élményt Honti Rezső (1879–1956) nyelvész, irodalomtörténész és műfordító könyvtárának rendezése jelentette. 1959 nyarától 1969-ig a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár óbudai Fő téren lévő épületében dolgozott, 1963-tól a könyvtár vezetőjeként.

1962-ben avatták bölcsészdoktorrá, disszertációjának témája a könyv- és könyvtárstatisztika volt. E témakörben – az óbudai könyvtárban végzett felmérések alapján – számos cikket is publikált a szaksajtóban. 1973-ban szerzőtársa volt a munkahelye fennállásának 50. évfordulójára készült FSZEK története kötetnek, amelyben az 1951–1959 közötti évek történetét írta meg.

1969 nyarán a Magyar Rádió és Televízió munkatársa lett, azzal a megbízással, hogy szervezze meg az akkor alakuló Tömegkommunikációs Kutatóközpont szakkönyvtárát. Ebben az időszakban tagja volt a szocialista országok Nemzetközi Tömegkommunikációs Koordinációs Bizottságának, s ennek keretében Bulgáriában, Csehszlovákiában, majd 1974-ben négy hónapos állami ösztöndíjjal az NDK-ban vett részt, tanulmányúton, illetve konferenciákon. Szakmai beszámolóit a Magyar Rádió és Televízió Tömegkommunikációs Kutatóközpont kiadásában megjelentetett *Tanulmányok* sorozata adta közre.

1974 végétől a Kohó- és Gépipari Tudományos Informatikai és Ipargazdasági Központ munkatársa volt, 1975-től vezette a Kohó- és Gépipari Minisztérium országos feladatkörű tudományos szakkönyvtárát.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületében megalakulása óta volt a Műszaki Könyvtárosok Szekciójának tagja.

1983 februárjától tudományterület szerint is új kihívással kellett szembenéznie, miután a Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára Állománygazdálkodási Osztályának vezetője lett. A ma Corvinus nevet viselő egyetem Központi Könyvtára 1983 elején kezdte meg folyamatos működését a főépülettől nem messze lévő Zsil utcában, miután kinőtte az Ybl Miklós által tervezett, egykori Vámházban lévő helyét. Nem feledhető ugyanis, hogy a nyolcvanas évek elejétől megerősödött a közgazdasági gondolkodás jelentősége Magyarországon, sőt az akkor adott ideológiai keretek lassú módosulása is elkezdődött, ami természetesen hatással volt az ország legnagyobb szakirányú egyetemének oktatására és könyvtári szolgáltatásaira egyaránt. Másfelől, a mából visszatekintve megfigyelhető az emberi dolgok múlandósága is, hiszen az alapintézmény akkor még Marx Károly nevét viselte, és a Zsil utcai tartózkodás, habár a munkakörülményeket jelentősen javította és a szolgáltatásokat magasabb szintre emelte, a könyvtár életében ma már mégiscsak epizódnak tűnik, főleg a jelenlegi épület, berendezés, professzionális működés és a várható folyamatos érdeklődés szempontjából.

Varsányi Livia is ebben az időszakban került a Központi Könyvtárba, jelentős könyvtári gyakorlattal, éppen ezért nem lehetett számára új jelenség, hogy – mint minden szakkönyvtárban – új munkahelyén is bizonyos ellentétet tapasztalt a tényleges könyvtári szakma és a fegyűjtőkör szerinti végzettséggel rendelkező kollégák között. A felfogáskülönbség általánosságban az elvégzett munka értékével, konkrétan pedig a beszerzendő művek tartalmi arányaival, példányszámával és a működési költségekkel, némi egyszerűsítéssel: az állomány alakulásával, a munkafolyamatok összehangolásával volt összefüggésben. Különösen élesen vetődtek fel ezek a kérdések a költözés befejeződése után, amikor a többletlehetőségek kihasználására került sor. Az ehhez hasonló, elsősorban a gyűjtőkörrel kapcsolatos nézetkülönbség azonban nagyon fontos, megkerülhetetlen hajtóerő, hogy egy (szak)könyvtár állományának összetétele mind a tudományos, mind az átalakuló, érdeklődésében specializálódó, korábban ismeretlen olvasói, hallgatói elvárásoknak megfeleljen, ezáltal a szakismereteket elmélyítő, azokat más összefüggésekbe helyező, az oktatás változását jobban követő, kiegészítő dokumentumok beszerzése szükségessé és egyben lehetővé váljon. Tekintettel kellett lenni ugyanis arra, hogy 1985 után eleinte lassan, majd felgyorsulva olyan kül- és belpolitikai lehetőségek nyíltak meg, amelyek gyorsan befolyásolták a hazai információszerzési lehetőségeket, és felettébb érdekelték a hallgatók egy részét, a könyvtárnak tehát az ő igényeikre is tekintettel kellett lennie.

Livia a gyűjtőkör kitágításában sokéves tapasztalatait felhasználva, arra építve hatásosan és meggyőzően tudott érvelni a rokon- és határtudományok beszerzése mellett. Nem várt módon kapott ehhez segítséget a könyvkiadástól, amely a nyolcvanas évek elejétől sokkal korszerűbbé, sokszínűbbé vált, például addig ismeretlen szakmunkák fordításai jelentek meg, ennek következtében a raktári és olvasótermi polcokon egyaránt helyt kaphattak a közgazdaságtudomány aktuális művei mellett a legfontosabb szépirodalmi alkotások, a történettudomány, művelődéstörténet, művészetek és más tudományok legfrissebb művei is.

1983-ban még Walleshausen Gyula volt a könyvtár igazgatója, Huszár Ernőné két évvel később vette át az intézmény irányítását. Livia mindkettőjükkel jó munkakapcsolatot alakított ki, amit elsősorban abból lehetett érzékelni, hogy az általa vezetett osztály tevékenysége zökkenőmentessé és elismertté vált. Egyik jelentős

fegyverténye volt, hogy el is tudta fogadtatni a gyarapítási szempontok bővítését az addigi gyakorlattal szemben, valójában persze nem is szemben, inkább annak kiegészítéseként. E cél elérése érdekében biztosan támaszkodhatott addigi, sok területet átfogó dokumentumismeretére. Személyes jó tulajdonságai, tanácskozások közben a másik fél szempontjainak figyelembevétele, a konfliktushelyzeteken mindig átszűrő, megértő, egyben határozott tárgyalási modora lehetővé tették, hogy elképzelését megvalósítsa, s az 1983–1989 közötti időszak gyarapításában a nem közgazdaságtudományi tárgyú beszerzések az ő ízlését, tudását, érdeklődését, előrelátását mutatják. Mivel már a Zsil utcában is több olvasóterem volt, amelyek kézikönyvtári állományát ki kellett egészíteni, Lívia érdeme, hogy ezekbe nem csupán közgazdaságtudományi, hanem más tematikájú kézikönyvek is kerültek, több példányban is, ezáltal a helyben olvasás, a kutatás lehetőségei sokszorozódtak meg. Ez az egyik maradandó emléke azoknak az éveknél, amelyeket a Központi Könyvtárban töltött.

Lívia a könyvek és könyvjellegű dokumentumok gyarapítása mellett természetesen a nemzetközi cserét, az állományból való kivonást és a formai feltárás vonatkozó munkaterületeit is irányította. Ez utóbbiakban fokozottan épített a régebb óta ott dolgozó kollégák segítségére, hely- és állományismeretére, a raktári és olvasószolgálati jelzésekre. A konkrét beszerzői, apasztói, feldolgozó munkába azonban nem avatkozott be, viszont igényelte a munkáról szóló tájékoztatást. Szabad kezett adott munkatársainak, de nem engedte szabadon őket. A szándékot nézte mindig, nem a szavakat vagy az indulatokat.

Azok számára, akik a közelében dolgozhattak, mai is emlékezetes kapcsolatteremtő és beleérző képessége, együttérző, segítőkész magatartása, megértő és megbocsátó lényge. Számon tartotta közvetlen munkatársai névnapját, és az osztály nevében apró, de mindig a személyiség ismeretéből fakadó, örömet okozó ajándékokkal köszöntött mindenkit. Aki a naptár rendjében éppen soron következett, mindig egyedi gratulációt is kapott tőle: Lívia ugyanis egy-egy, néhány sorból álló verset is írt: kedvesen ironikusait, szeretetreméltót, humorosat és mindig igazat. Az akkor mellette dolgozók közül feltételezhetően többen őriznek egy-két ekkor készült köszöntőt, – én mindenesetre a magaméit igen kedves emlékként tartom életem dokumentumai között.

1989-ben – elsősorban egészségi okokból – nyugalomba vonult. Nyugdíjasként érdeklődése ismét az óbudai helytörténeti munka irányába fordult. 1999-ben az *Óbudai Helytörténeti Füzetek*ben adta közre emlékezéseit a régi Óbuda asztali örömeire emlékezve. Kötetéről a sorozatot indító polgármester, Tarlós István bevezetőjében azt írta, hogy tudományos igénnyel készült, mégis színesen és „ízesen”. A népszerű kötetnek 2007-ben jelent meg második kiadása.

Hosszú, súlyos betegségében érdeklődését, humorát és jó kedélyét mindvégig megőrizte, és tartotta a szellemi–lelki kapcsolatot egykori osztálytársai, évfolyamtársai és kollégáinak, hozzá közelálló népes táborával.

Buda Attila